

Lausunto
28.11.2025
Dnro 001/81/2025
Markus Penttinen

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntöne 14.11.2025

**VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa
Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045**

Akavan lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle valtioneuvoston tulevaisuusselonteon I osasta – **pyyntö antaa näkemyksiä erityisesti tekoälyyn ja teknologian kehittämiseen liittyvistä asioista; VNS 7/2025 vp**

*Yleisesti Akavan suhtautuu myönteisesti uuteen teknologiaan ml. tekoälyyn ja päätavoitteena tulisi olla **maksimoida hyödyt ja minimoida haitat**. Akava on arvioinut työryhmässään erityisesti tekoälyn vaikutuksia ja pääjohtopäätöksiä ovat mm. seuraavat:*

- Tekoäly ja muut noin puolen sataa ns. avainteknologiaa tarkoittavat työmarkkinoilla **muutostahdin** kiihtymistä, joissain ammateissa jopa huomattavasti. Tämä korostaa myös työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja yhteistyön tarvetta.
- Tekoäly vie joitain työpaikkoja, mutta synnyttää uusia. Ainakaan toistaiseksi ei ole nähtävissä, että **kokonaistyöllisyys** olisi sen takia merkittävästi heikentynyt tai vahvistunut. Suurimmalle osalle esimerkiksi AI-merkitsee hybridityöskentelyä, jossa AI tulee työtä suorittavan henkilön apulaiseksi.
- USA:n kokemusten ja selvityksien mukaan joissain korkeasti AI-altistuneissa ammateissa (n 13 % koko työmarkkinoista) on nähtävissä ns. **juniorityöpaikkojen** vähentymistä. Toisaalta diginatiiveilla nuorilla saattaa olla toisissa yhteyksissä etulyöntiasemaa. Tämän kehityksen olemassaoloa Suomessa on syytä seuranta, mutta juuri nyt vaikea hahmottaa, koska työmarkkinat ovat muutenkin ”jäässä”.
- Uusimmassa Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa on työministeri Matias Marttisen tilaama analyysi AI:n työmarkkinavaikutuksista. Siinä ”kohtalonkysymyksenä” todetaan Suomen selviytyminen **globaalin työnjaon** AI-muutoksessa. Suomessa on valmiuksia, mutta ei toistaiseksi merkittävästi tuloksia mm. elinkeinoelämän matalien kasvutavoitteiden ja uusiutumiskyvyn sekä innovaatiojärjestelmän vaikuttavuuden haasteiden takia. Mario Draghin EU-kilpailukykyraportin analyysit pätevät tässä asiassa pitkälle Suomessakin. Myös valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa viitataan uhkaan Suomeen marginalisoitumisesta digitalouden muutoksissa.
- Näitä valmiuksia on saatu lähinnä rajallisesti muutettua uusiksi työpaikoiksi, kasvuyrityksiksi, innovaatiokeskuksiksi jne. Yleisesti Suomi (pitkälti muun läntisen Euroopan tavoin) tulee jälkijunassa ja valtaosa noin puolestasadasta

avainteknologiasta on yhdysvaltalaisten tai kiinalaisten toimijoiden hallussa. Esimerkiksi robotisaatiossa on täällä selvää suhteellista taantumaa. **Suomen määrällisesti suurin syrjäytymisriski tekoäly- ja yleensä teknologiakehityksessä** onkin siinä, että koko kansakuntana ei pysytä muun maailman perässä.

- Tanskalaisen selvityksessä arvioidaan suurimman osan työntekijöistäkin selviytyvän ja hyötyvän AI-muutoksista, mutta **n 20 % olisi vaarassa** syrjäytyä tavalla tai toisella. Suomessa potentiaalinen syrjäytymisluku saattaisi olla jotain samaa luokkaa?
- Esimerkiksi YK:n tai OECD:n selvityksien mukaan uusi teknologia ei itsessään johda **sukupuoliseen** syrjimiseen, vaan miten teknologia otetaan käyttöön. Käytännön esimerkkinä on algoritmijohtaminen (kts. alla). Tekoälyä voidaan käyttää myös siihen, että havaitaan vääristymiä ja epätasa-arvoa eri rakenteissa.
- **Työn tuottavuuden** arvioidaan kasvavan AI:n ja muunkin uuden teknologian myötä, mutta vielä on vaikea arvioida, kuinka paljon: "aika näyttää". AI-kehitys on vasta alkuvaiheessa. Suomessa työn tuottavuuden kasvu (avainasia esimerkiksi palkankorotuksille ja hyvinvointivaltion ylläpidolle) on finanssikriisin jälkeen laskenut tasaisesti. Uuden teknologian käyttö työn tuottavuuden nostamisessa ylöspäin on osaltaan avainroolissa. Vastaisuudessa on varmistettava tekoälyn työn tuottavuutta parantavien ominaisuuksien saatavuus kaikille työntekijöille.
- Euroopan parlamentin äskettäin teettämän selvityksen mukaan keskipitkällä aikavälillä **algoritmijohtaminen** tulee tavalla tai toisella merkittävään osaan työpaikoista. Haaga-Helian mm. joidenkin Akavan jäsenliittojen kanssa tekemän selvityksen mukaan nuorilla on myönteisempi suhtautuminen algoritmijohtamiseen verrattuna varttuneisiin.
- Uuden teknologian **sääntelyn** tulee kannustaa innovointiin ja kasvuun, mutta perustua samalla eettisiin periaatteisiin. Alan sääntely on ymmärrettävistä syistä tehty usein EU-tasolla. Suomi yhteenotossa yksin ns. megateknoyritysten kanssa ei ole houkutteleva näköala ja EU:n sisämarkkinoita ei tule pirstoa. Komission 19.11.2025 esittämän digisääntelyn uusimispaketin periaatteet (eettisyys ja samalla kasvu sekä innovointi) olivat yleisesti kohdallaan, mutta laajan paketin yksittäisasioiden saattaa olla joitain pulmia (kuten tekoälyasetuksen AI-lukutaitoartikan 4 heikentäminen).
- EU-tasolla on juuri algoritmijohtamiseen liittyvä ajankohtainen kysymys. EU:n jo päätetty alustatyödirektiivi toteuttaa eettisiä periaatteita vain alustatyöntekijöille, mutta ei muille, suurimmalle osalle työntekijöitä. Euroopan parlamentin työ- ja sosiaalivaliokunta onkin vastikään hyväksynyt EPP-ryhmään kuuluvan Andrzej Bulan mietinnön vaatimuksella **työelämän tekoälydirektiivistä** (= algoritmijohtamisen pelisäännöt kaikille työntekijöille). Algoritmijohtamisen syrjimättömyys myös sukupuolinäkökulmasta saataisiin näin varmistettua. Toinen aukko sääntelyssä ovat tekijänoikeudet, jotka ovat jopa sekavahkossa tilassa AI-myllerryksessä.

- **Työhyvinvoinnin** ja -jaksamisen näkökulmasta tekoäly tuo sekä mahdollisuuksia että riskejä. Työ voi helpottua ja nopeutua uusilla apuvälineillä, mutta muutostahdin nopeus saattaa nousta stressitasoille. Uudet osaamisvaatimukset ovat monille yksi työn mielekkyystekijöistä, mutta joillekin saattaa syntyä pelkoa teknologialoikkien perässä pysymisestä ja omasta asemasta työmarkkinoilla. Muutoshallinta työpaikoilla korostuu.
- Etenkin näin AI-kehityksen alkuvaiheissa tekoälyn arvioidaan vaikuttavan kaikkein eniten **korkeasti koulutettuihin työntekijöihin. Manuaalisen** ja vastaavan työn tekijöihin vaikutuksen voi olettaa kuitenkin kasvavan mm. robotisaation nopean kehityksen vuoksi.
- Yleensäkin teknologisen kehityksen mukana työmarkkinoiden yleiset **osaamistasovaatimukset** nousevat jatkuvasti ja tälle ei ole nähtävissä loppua. Tulevaisuudessa on vaikeaa nähdä ammatteja, jotka eivät olisi "teknologisoituneet" ja osaamisintensiivistyneet. Taito hyödyntää uutta teknologiaa, kyky kriittisesti arvioida esimerkiksi tekoälyn tuotoksia sekä oman teknologiariippumattoman ajattelu- ja päättelykyvyn kehittäminen korostuvat hyperteknologisoituvassa taloudessa ja työelämässä.
- **Jotta mm. edellä mainitussa onnistutaan**, tarvitaan korkealaatuista pohjakoulutusta ja koulutusketjujen toimimista peruskouluista korkeakouluihin ml. riittävät resurssit. Toiseksi korostuu jatkuvan oppimisen ja myös aikuisopiskelumahdollisuuksien rooli. Kolmanneksi uusi teknologia, niiden luominen ja vieminen eteenpäin, on huippuosaamisen kenttää. Korkealaatuinen tutkimus ja innovaatiot sekä myös niiden tuloksellisuus ovat avainroolissa.
- Tanskassa on mielenkiintoinen aloite kansallisesta tekoälyneuvostosta ja **miljoonan työntekijän AI-kouluttamisesta**, joita voitaisiin selvittää Suomenkin tarpeita ajatellen. Osin EU:n tekoälyasetuksen AI-lukutaito-artiklan (4) nojalla tarvitaan Suomessa yleinen tekoälyosaamisen ja hyödyntämisen kohotus.
- Yleisesti Suomi oli maailman ensimmäisten maiden joukossa laatimassa kansallista tekoälystrategiaa. Toisin kuin monissa muissa Euroopan maissa ja esimerkiksi Kiinassa ja USA:ssa, Suomella ei ole tällä hetkellä ajankohtaista nykytietoihin perustuvaa **tekoälystrategiaa**. Sellainen tarvitaan viimeistään seuraavan hallitusohjelman yhteydessä.

Akava ry:n puolesta

Markus Penttinen

EU-vaikuttamisen päällikkö